

Tematika
Szabadon választható kurzus (újkor):
Velkey Ferenc: A Széchenyi – Kossuth vita története és historiográfiája;
Kód: BTTR516OMA

Időpont: H. 10.00–11.40. Hely: XII.

Dátum	Február		Március			Április				Május			
	17.	24.	3.	10.	17.	24.	31.	tavaszi szünet	14.	21.	28.	5.	12.

A kurzus célja hogy bemutassa és elemezze a Széchenyi – Kossuth vita történetét, s a történetbe beépítve tárja fel a vita historiográfiájának legfontosabb elemeit, az értelmezési kísérleteket, a különböző szinteken velünk élő vita-hagyományokat (történetírás, kollektív emlékezet, örökített „tudás”, „public history”). Egyszermind módszertani kísérlet a vita eltérő jelenségeinek eltérő szakmai perspektívákból történő mély feltárására. *A kollokvium az előadásokra építő szóbeli vizsgálattal (szakmai beszélgetéssel) zárul, amelyhez haszonnal forgathatók az eLearning felületre (óráról-órára) feltöltött diasorok és forrásválogatások.*

I. A Széchenyi – Kossuth vita elé, a vita előtt

1. Elkerült találkozás? Hol voltak/lehettek volna metszéspontok a két eltérő (társadalmi, közéleti, regionális) keretben zajló életút között?
2. Az első találkozás és forrásai: „a Kaszinó-jelenet” (és funkciói a vita-elbeszélésekben).
3. Az egymásról alkotott kezdeti kép: a „kizáró” gróf és a „be nem fogadott” Kossuth.
4. Az ellenszenv-ellentét értelmezései, ahogyan ők látták, ahogy az utókor mérlegeli.
5. A második és harmadik találkozás: gesztusok és szövegjátékok („a legnagyobb magyar” névhelyettesítő metafora születése).

II. A kelet népe vita

6. A vitára készülő Széchenyi és *A kelet népe*.
7. *A Felelet* és más vitairatok: vitamotívumok és vita-értelmezések (*A kelet népe*-vita a történetírásban).

III. A polémia témái és a hírlapi vita kibontakozása

8. A nemzeti-nemzetiségi kérdés: közös alapok, eltérő fogalmak – elemzések Széchenyi akadémiai beszédei körül.
9. Széchenyi és Kossuth történeti kontextusba helyezi a vitájukat. Hogyan beszélhető el „az ellenzéki és középutas” nemzeti-liberalizmus elválása?
10. Mester és tanítványa? Éles vita majd (időleges) kibékülés a közadózás kapcsán. Egy karikatúra tanulságai.

IV. A kiterjesztett (de egyszerre intenzívebb és személyesebb) vita

11. Széchenyi ellenzék- (és Kossuth-) kritikája. Hová halad a „szociális úton” Magyarország?
12. Pártok és pozíciók 1846–48. Progresszista kísérlet a pártalakulás forratagában és az éles válaszok. Pest és Moson követői az utolsó rendi országgyűlésen: a Kossuth-buktatás buktatói.

V. A vita vége, a vita–metamorfózisa

13. Széchenyi és Kossuth a „törvényes forradalomban”: az ellentét csúcspontjai és a vitazáró-gesztusok. Billegő és feszültséggel terhes „közös bárkában” a Batthyány-kormányban. A Széchenyi – Kossuth vita új dimenzióba kerül. Hogyan lesz a nyilvános vita nélküli szakasz a vita elbeszéléseinek kulcsidőszaka?

Debrecen, 2025. február 7-én

Velkey Ferenc

Alapforrások és válogatott szakirodalom

I. Források

Széchenyi István (SZIÖM) és Kossuth Lajos (KLÖM) műveinek legteljesebb sorozata ő a Magyarország Újabbkori Történetének Forrásai (Fontes...) keretében jelent meg, s mindkettő olvasható az Arcanum adatbázisban. A vita szempontjából a három legfontosabb kötet:

- A Kelet népe. (SZIÖM 5. köt.) Szerk., bev.: Ferenczy Zoltán. Bp., 1925.
- Gróf Széchenyi István írói és hírlapi vitája Kossuth Lajossal. I-II. (SZIÖM 6/1-2.) Szerk. bev. Vizota Gyula. Bp., 1927., 1930.
- Kossuth Lajos 1848/49-ben I. Kossuth Lajos az utolsó rendi országgyűlésen 1847–48. Szerk és bev. Barta István. Bp., 1951. (KLÖM XI.)

A forrásrengetegből még ajánlott:

- Széchenyi István: Napló. Vál. szerk.: Oltványi Ambrus. Bp., Gondolat, 1982. (Osiris, 2002.)
- Nemzeti újjászületés”. Válogatás Kossuth Lajos írásaiból és beszédeiből. Szerk.: Pajkossy Gábor. Új mandátum, Bp., 2002. 9–64.

II. Válogatás az irodalomból:

1, *A vita szakirodalmából:*

- Angyal Dávid: Gróf Széchenyi István és Kossuth Lajos vitája. In: Uó: Történeti Tanulmányok. MTA, Budapest, 1937. 106–147.
- Barta István: Bevezetés. In: KLÖM XI.
- Csorba, László: Az öreg Kossuth - Széchenyiről. In: Kocsis, Annamária (szerk.) „...a magyar nemzet élő eszményülése” – Kossuth Lajos 1867 utáni tevékenysége. Bp., VERITAS Történetkutató Intézet és Levéltár, Magyar Napló, 2021. 92-12.
- Deák István: A törvényes forradalom: Kossuth Lajos és a magyarok 1848/49-ben. Budapest, 1994.
- Ferenczy Zoltán: Széchenyi és Kossuth írói harca 1841–43. [I–II.] Új Magyar Szemle, 1. évf. 1900. 5. sz. 225–240.; 6. sz. 372–407.
- Gergely András: Egy gazdaságpolitikai alternatíva a reformkorban. A fiumei vasút. (Értekezések a történeti tudományok köréből; 98.) Akadémiai Kiadó, Budapest, 1982. –162.
- Horváth Mihály: Huszonöt év Magyarország történelméből 1823–1848. I–III. köt. 3. kiad. Bp., 1886.
- Kosáry Domokos: Kossuth és a Védegylet. A magyar nacionalizmus történetéhez. In: A Magyar Történettudományi Intézet évkönyve. 1942. Bp., 1942. 421–536.
- Lackó Mihály: Széchenyi és Kossuth vitája. História Könyvár, Gondolat, Bp., 1977.
- Szabad György: Deák Ferenc és a reformkori Széchenyi–Kossuth vita. In: Tanulmányok Deák Ferencről. (Zalai Gyűjtemény 5.) Szerk.: Baranyai György ... Zalaegerszeg, 1976. 244-275.
- Varga János: Helyét kereső Magyarország. Politikai eszmék és koncepciók az 1840-es évek elején. Bp., 1982. [főként: 25-46., 64-70. és 115-193.]
- Varga János: Keresztútzben a Pesti Hírlap. (Az ellenzéki és a középutas liberalizmus elválása 1841–42-ben). Bp., 1983.
- Veliky János: Pozíciókijelölő politikai-ideológiai szempontok a Széchenyi–Kossuth-vita második szakaszában. Századok, 150. évf. 2016. 3. sz. 585–629.
- Vizota Gyula (1927., 1930): Bevezetés(ek). In: SZIÖM 6/1-2.
- Völgyesi Orsolya: A Széchenyi-Kossuth vita mellékszintere: a Pest megyei büntetőeljárás reform ügye 1841-ben. Századok, (2005) 3. 611–627.

2, *Szakszerű (frissebb) Széchenyi és Kossuth biográfiák:*

- Barta István: A fiatal Kossuth. Akadémiai Kiadó. Budapest, 1966.
- Csorba László: Széchenyi István. Bp., MTA, 2024. (bővített kiadás, vö. 1991., 2001.)
- Fónagy Zoltán – Dobszay Tamás: Széchenyi és Kossuth. Kossuth Kiadó, Bp. 2003.
- Gergely András: Széchenyi István (1791–1860). Kalligram, Pozsony, 2006.
- Kosáry Domokos: Kossuth Lajos a reformkorszakban. Bp., 2002.

- Oplatka András: Széchenyi István. Osiris, Bp., 2005.
- Szabad György: Kossuth politikai pályája ismert és ismeretlen megnyilatkozásai tükrében. Bp., 1977.

3, Példák a vitaértelmező történelmi esszékre:

- Asbóth János: Három nemzedék: Széchenyi és Vörösmarty, Kossuth és Petőfi, Deák és Arany. Budapest, 1873.
- Kemény Zsigmond: Széchenyi István. In: Magyar szónokok és statusférfiak. Szerk.: Csengeri Antal. Pest, 1851.
- Németh László: Széchenyi István. In: N.L.: Az én katedrám. Bp., 1969.
- Szekfü Gyula: A három nemzedék és ami utána következik. Bp., 1989.

4, Frissebb népszerűsítő összefoglalások:

- Csorba, László: Széchenyi és Kossuth: Két évszázad - két vita. BBC History, VIII. évf. 2018. 12. sz. 32-39.
- Veliky János: A két program alapja: Széchenyi és Kossuth haladáselveiről, Rubicon, 6. évf. 1995. 1-2. sz. 48-50.

5, A legfrissebb tankönyvi interpretáció:

- Széchenyi és Kossuth vitája és programja. In: 19. A reformkor politikai vitái. Történelem 10. (NAT 2020.) https://www.nkp.hu/tankonyv/tortenelem_10_nat2020/lecke_06_019

Debrecen, 2025. február 7-én

Velkey Ferenc